

DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII LA ȘCOLARUL MIC

PROF. INV. PRIMAR CABRANCEA IULIA CRISTINA
ȘCOALA NR. 24 "ION JALEA"
CONSTANȚA

SPECIFICUL CREATIVITĂȚII LA ȘCOLARUL MIC

Orice face sau orice spune un copil poate fi considerat creativ dacă îndeplinește două criterii. În primul rând, trebuie să fie în mod esențial diferit de tot ce a făcut copilul înainte și de tot ce a văzut sau a auzit. În al doilea rând, nu trebuie să fie numai diferit; trebuie să fie și corect, sau util pentru atingerea unui scop, sau atractiv, sau să aibă un sens oarecare pentru copil.

În rezolvarea problemelor ridicate de noile sarcini ale învățământului, folosirea și dezvoltarea potențialului creativ al școlarului mic constituie atât o valoare rezervă, cât și un reper pentru demersul inventiv spre care este înclinată educația în general.

Deoarece astăzi, la tot mai multe discipline, profesorul face echipă bună cu învățătorul, este util să prezentăm și caracteristici ale subetapei vârstei școlare mici. Este cert că micuțul neastâmpărat și cu gândul la joacă din clasa I nu mai face echipă cu "savantul" iscoditor din clasa a IV-a, deja pus în fața unor serioase concursuri școlare. Dar eticheta îi cuprinde încă pe amândoi: VARSTA ȘCOLARĂ MICĂ. Această perioadă este apreciată de unii autori ca fiind un fel sfârșit al copilăriei în care domină particularitățile de vârstă asemănătoare cu cele preșcolare sau ca etapa de debut primar al pubertății ori chiar ca etapă distinctă a copilăriei.

Intens solicitat de școala care este obligatorie și gratuită în multe țări cu tradiții culturale și chiar în cele din lumea a treia, învățarea devine tipul fundamental de activitate. Aceasta înseamnă că activitatea școlară va solicita intens intelectul și are loc un proces gradat de achiziții de cunoștințe prevăzute în programele școlare și, în consecință, copilului i se vor organiza și dezvolta strategii de învățare, i se va conștientiza rolul atenției și repetiției, își va forma deprinderi de scris-citit și calcul.

Școala egalizează social accesul la cultură și oferă cunoștințe pe care el nu ar putea să le dobândească singur deoarece interesele, trebuințele și curiozitățile lui nu sunt atât de intense încât să-i mobilizeze toate resursele într-un efort concentrat.

Asimilarea continuă de cunoștințe mereu noi, dar mai ales responsabilitatea față de calitatea asimilării lor, situații de colaborare și competiție, responsabilitatea și disciplina față de muncă, caracterul evident al regulilor implicate în viața școlară, creează sentimente sociale și lărgeste viața interioară a copilului. Procesul de adaptare se intensifică și se concentrează pe atenția față de un nou adult și nu se mai limitează la părinți. Învățătorul începe să joace un rol de prim ordin în viața copilului. Pentru copil el este reprezentantul marii societăți, al idealurilor și aspirațiilor sale.

A considera creativ ca fiind atributul anumitor persoane este din punct de vedere al științei psihicului o eroare fundamentală. Este de ajuns să privim un copil și vom constata că, de fapt, el nu descoperă lumea ci o recrează.

Jocurile copilăriei sunt primele "capodopere", îmbină fantasticul și realul cu naturalitatea de care sunt capabili doar prea puțini dintre adulții care se considera artiști. De asemenea, nenumărați copii prezintă înclinații artistice sau tehnice. Ce se întâmplă oare peste ani, de ce se petrece fenomenul de "pierdere a talentelor"? În sens pavlovian, putem spune că se realizează o

“inhibiție a reflexului creator”. Copilul prezintă din ce în ce mai puțin elan creator. Devine din ce în ce mai conformist.

Conceptul de creativitate admite o mare contribuție a factorilor de mediu și de educație în formarea creativă a fiecărui individ uman.

“Învățătorul, scria Gheorghe Asachi, exercită o profesie și nicidecum o meserie. Funcțiile sale sunt cu totul intelectuale, cu totul morale, în relațiile întotdeauna sociale”.

În contextul noii reforme a învățământului se pune, în mod firesc, un puternic accent pe dezvoltarea creativității școlarului mic, pentru fiecare oră atașându-se o secvență de “extinderi”, modalitate prin care învățătorul poate dezvolta această latură a personalității umane.

“Ori de câte ori un copil, pus în fața unei probleme, restructurează datele problemei sau imaginează procedeul ce conduce la soluție, independent de faptul dacă aceasta este o sarcină școlară, a vieții curente, sau un test, el înfăptuiește o invenție”. (P. Oleron) Este clar că, în acest sens, creativitatea nu este un simplu proces de cunoaștere, ci, în cadrul cunoașterii, este un fenomen complex aptitudinal ce ține de intersectarea operațională a celor mai importante procese cognitive și noncognitive cu finalitate eficientă în luarea deciziilor și în realizarea acțiunilor rezolutive după un plan elaborat independent sau dirijat rațional și la timp de către învățător.

INVĂȚAREA CREATIVĂ

Învățarea creativă fiind un complex atitudinal, se distribuie în mod diferențiat de la copil la copil, de la o vârstă la alta, pe o gamă largă de variabile. Nu există copil dezvoltat normal intelectual să nu fie înzestrat cu aceste capacități, să nu poată fi restructurate funcțional sau optimizate pe calea unei influențe educaționale corespunzătoare.

Performanțele creative ale școlărilor nu sunt posibile fără formarea și dezvoltarea factorilor intelectuali și nonintelectuali ai creativității, conlucra începând cu :

- dezvoltarea spiritului de observație și în mod progresiv până la cele mai complexe capacități aptitudinale ale gândirii și imaginației creatoare;
- dezvoltarea atitudinilor de ordin caracterial până la setul direcțional al personalității creatoare (corelația integrativă a intereselor, atitudinilor și aptitudinilor creatoare);
- restructurări radicale în metodologia învățării;
- crearea unei atmosfere permissive în clasă, care să elibereze pe copii de tensiuni, teama, frica de pedeapsă sau admonestare, o atmosferă interrelațională ce favorizează comunicarea, conlucrarea în activitatea de învățare. Într-o astfel de atmosferă, de comunicare liberă fără tensiune, activă și favorabilă creativității, chiar și elevii cu tendințe spre pasivitate, neobișnuiți cu efortul intelectual, intră treptat în procesul muncii intelectuale și prind gustul rezolvării problemelor școlare, își eliberează, de asemenea, energiile psihice latente, privind dorințe de autoafirmare. Aceasta înseamnă formarea omului creator, prin atmosfera stimulatorie a clasei sau a grupului social.

În vederea stabilirii copiilor creativi Torrance (1964) a studiat povestirile fantastice ale copiilor de vârstă școlară. El formulează următoarele premise ale învățării creative:

- a. **Inițiativa proprie** : profesorul trebuie să lase elevilor inițiativa de a gândi independent, deoarece, numai pe calea exercițiului, elevul va învăța să gândească creativ. Pe de altă parte, gândirea trebuie să se desfășoare într-o formă care să-l intereseze pe elev. Inițiativa se manifesta prin curiozitate, uimire, punerea de întrebări. Bruner (1959) și Suchman (1961) demontrează că educatorii care stimulează elevii să pună întrebări și să caute metode inventive obțin o dezvoltare a creativității.

- b. **Învățarea independentă** : cercetările de la Minnesota au demonstrat că elevii care sunt stimulați să citească și să scrie , în afara programului școlar , sunt cei care învață mai mult și cu plăcere.
- c. **Necesitatea revizuirii conceptului de maturitate necesară unei activități oarecare**: elevii nu trebuie să fie reținuți de la efectuarea unor activități dorite , chiar dacă ele nu corespund vârstei lor. Cu riscul de a se simți frustrați datorită nepuntinței de realizare a scopului pe care singuri și l-au propus , ei se vor simți totuși stimulați să-și continue cercetările.
- d. **Încrederea în sine** : mulți elevi nu manifestă nici măcar năzuința de a fi talentați , pentru că nu vor să fie altfel decât toți ceilalți colegi, această atitudine fiind determinată de conformism. Un alt element în sprijinul creativității constă în necesitatea de a veni în ajutorul acestor elevi, făcându-i conștienți de posibilitățile pe care le au de a se manifesta creativ și de a-și dezvolta această creativitate. Personalitatea elevului trebuie să fie scoasă în evidență și promovată , relevând aptitudinile prin care el se deosebește de ceilalți elevi.
- e. **Felul în care reacționează mediul** reprezintă o altă condiție importantă de dezvoltare a creativității. Torrance , vorbind despre mediul care stimulează creativitatea, folosește termenul de responsive și nu pe cel de permissive. Această diferențiere este importantă, deoarece nu este suficientă atitudinea de îngăduință a celor din jur; mai este necesar să știi cum poate fi ea în activitatea de învățare.

Copilul încetează să fie creativ – întocmai cum încetează să fie necuviincios – când mediul nu reacționează la manifestările sale de creativitate.

Bibliografie:

- Andrei, C., Implicarea părinților în educația copiilor, Organizația Salvați Copiii, Romania, 2006
- Bălan, E., Anghel, E., Marcinschi, M., Ciohodaru, E. ,(2003) - *Fete, băieți – parteneriat în viața privată și în viața publică*. București, Editura Nemira
- Cerghit, I., 2002. *Sisteme de instruire alternative și complementare, Structuri, stiluri, strategii*, Editura Aramis, București,
- Ciohodaru, E. 2004. *Succesul relației între părinți și copii: acasă și la școală*, Centrul Educația 2000+, Humanitas Educațional
- Dăneț, A. 2000– *Managementul proiectelor*, Brașov
- Dumitru, I. Al., 2000. *Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă*, Editura de Vest, Timișoara,